

Landsverkfrøðingurin undir sjóneyku!

Landsverkfrøðingurin boðsendi dønum sum gjørdu óbrúkiligar kanningar av dálking

Landsverkfrøðingsstovnurin kann koma at gera bæði umhvørvi og alivinnuni stór-an skaða sleppur hann at halda fram at hava stýringina á hesum málsøki. Hetta sigur Bogi Hansen, havfrøðingur á Fiskirannsóknarstovni í samrøðu við Sosialin.

Danski stovnurin VKI sigur, at vit kunnu tvífalda alingina á Skálafjørðinum. Bogi Hansen sigur: — Gevið ikki nýggj aliloyvi á Skálafjørðinum, tað kann føra til eina vanlukku.

VKI gjørdi eisini kanningarnar í sambandi við Vatnorkuútbygging SEV's.

Sosialurin hevur frætt, at landsverkfrøðingurin hevur biðið **Vandkvalitetsinstituttet (VKI)** og aðrar danskar stovnar gera framhaldandi kanningar av dálking í sambandi við alibrúk og vit hava spurt Boga Hansen havfrøðing á Fiskirannsóknarstovni um viðmerkingar til hetta. Hann sigur:

— Ja, eg havi fingið at vita, at so er, og noyðist at tryggja ti hóast tað er mær heilt ófatuligt.

— Hvi er hetta ófatuligt?

— VKI hevur heilt nýliga latið eina frágreiðing frá sær »Forurening fra havbrug på Færøerne» og henda frágreiðing er so út av lagi vánalig, at tað er heilt ófatuligt, at Landsverkfrøðingurin kann biðja sama stovn gera fleiri kanningar um sama evni.

— Kanst tú greiða eitt sindur gjøllari frá, hvat tað er, sum er so vánaligt?

— Tað er ymiskt. Fyri tað fyrsta eru tað mätningar hjá teimum. Nakrar teirra eru so

skeivar, at tað er heilt eyðsýnt fyri ein og hvønn, sum hevur minsta skil fyri tilikum. Serliga eru tað teirra mätningar av salt-nøgðini í sjónum, tær eru alt ov høgar. Tú skalt næstan suður í meðalhavið til at finna tilikan sjógv. Í sjálvum sær hevur hetta ikki so nógv at týða, ti hesar mätningar eru so fáar, at tær høvdu ikki sagt okkum nakað serliga nýtt kortini, men tær fáa teg at ivast í, hvussu álítandi hinar mätningar eru, og tú fer at ivast í, hvat skil hesir mennir hava á dálking í sjógvi, síðan teir ikki sjálvir kenna so frægt til sjógv, at teir hava sæð henda ógvusliga brølara.

Afrat hesum kemur so tað teir hava valt at kanna. Teir hava kannað fyri ymiskt, men hava latið nakrar av týðningarmestu støddunum vera t.d. útskifting, og nøgdina av svávlubrintu í botnsedimentunum.

— Jú, men var hetta ikki bert ein fyribils-kanning?

— Jú tað kanst tú fyri soviðt hava rætt í. Eg vil tó halda, at ein tilikur stovnur, sum er hálv-almennur átti frammanundan at kunna sagt, at vit gera ikki eina kanning, sum vit vita ikki fer at geva nakað úrslit, og tað mugu teir hava vitað, um teir hava minsta skil fyri tilikum.

— Men ein hevur skilt tað so, at teir hava rokkið úrslit. Ikki meiri aling á Funningsfirði, men dupult so nógv á Skálafirði!

— Ja, tað er rætt, og tað er hetta, sum eg haldi vera ófatuligt, at teir fáa seg til at koma við niðurstøðum úr einum so litisverðum tilfari.

— Íðan, metir tú so, at meir aling kann vera á Funningsfirði?

— Tað er ógjørligt hjá mær at siga. Í sambandi við hesa kanningina var VKI ein dag á Funningsfirði har teir mátaðu hita, salt og iltnøgð á seks støðum út eftir fjørðinum í ymsum dýpum. Ein støð, tætt við alibrúkið hevði heilt litið av ilt niðri móti botni.

Eg gevi teimum rætt í, at hetta sær ikki so gott út, men tað, sum ein má gera fyri at fáa eina veruliga meting, er at taka fleiri mätningar av iltnøgðini í ymsum frástøðum frá alistøðini samstundis sum streymurin verður mätadur. Á tann hátt ber til at meta, hvussu stórt øki fær iltrot undir ymsum viðurskiftum.

Skálafjørðurin

— Og hvat so við Skálafirði?

— Ja har metir VKI, sum tú segði, at alingin kann tvífoldast, ella við teirra egnu orðum:

»tyder foreløbige beregninger på, at der kan ske en udbygning af havbrugsaktiviteten med op til det dobbelte af hvad der var givet koncession til pr. 1984.04.30. uden at der opstår miljømæssige problemer. Dette under forudsætning af, at de øvrige stofkilder holdes konstante».

Men grundgevingin fyri hesi niðurstøðu er heilt hopisleys.

Fyri tað fyrsta má ein gera sær greitt, at VKI bert hevur hugt eftir einum parti av spurninginum. Teir hava ikki mett

um, hvussu dálkingin frá eini alistøð ávirkar aftur á tað alibrúkið ella inn á onnur alibrúk í nánd. Tað kanst tú kanska ikki siga teir ringar fyri, ti hetta er torført at gera og teir hava als ikki mátað tey neyðugu virðini til at kunna gera tað.

Hetta gera teir vart við, men tað átti at verið sagt greiðari, ti tað tykist sum at ikki øll hava skilt hetta.

Men tað, sum teir hava tikið við er spurningurin um, hvussu alibrúkin kunnu ávirka Skálafjørðin sum heild og serstakliga botnvatnið t.v.s. tann partin av fjørðinum sum er djúpri enn gáttin á Salt-nesgrunnuni.

Hetta vatn verður læst av um summarið og av tí sama kemur litið av nýggjari ilt til tað. Tá so leivdir frá alifóðuri saman við aðrari dálking søkka niður í hetta vatn rotta tær, og tað tekur ilt úr sjónum, men dýrin, sum liva í sjónum og á botni krevja eina ávísu nøgd av ilt og verður dálkingin ov stór kann tað føra til, at dýrin, serliga tey niðri móti botni, doyggja, og tað fær aftur aðrar avleiðingar, m.a. kann hetta deyða vatnið reka aftur til alirangar og eitra teir. Spurningurin er, hvussu nógv tú kanst dálka fjørðin, áðrenn hetta hendir.

Tað hópisleysa

— Og hvat metir VKI um tað?

— Ja har koma vit til tað hópisleysa. Teir siga fyrst, at iltnøgðin má ikki fara undir 4 mg/l (milligram av ilt í hvørjum litri av sjógvi). Hetta er torført at meta, men man vera á leið. So siga teir, at teir sjálvir í juli 1984 hava mátað eina iltnøgð um 4,2 mg/l niðri móti botni, har fjørðurin er djúpastur.

Síðani meta teir, at iltnøgðin kann minka við 0,5 mg/l og við tí úrsliti og ymsum øðrum heldur ivasamum metingum fæst

Bogi Hansen, havfrøðingur á Fiskirannsóknarstovni leggur ikki fingrarnar imillum. Hann er nevniliga í øðini um, at ein danskur stovnur hevur misnýtt tilfar, sum m.a. hann sjálvur hevur verið við til at gera. Nú vil hann ikki tiga longur. Alt skal fram í dagsins ljós

niðurstøðan, at alingin kann tvífoldast.

Vit bóðu Boga Hansen greiða okkum frá, hvussu 4,2 minus 4 kann geva 0,5?

— Hetta ljóðar ikki serliga væl skilligt, men tað teir siga er, at hóast iltnøgðin niðri við botn var 4,2 mg/l so var meðaliltnøgðin í øllum botnvatninum 5 til 5,5 mg/l, t.v.s. 1 til 1,5 mg/l oman fyri markið og fyri at vera heilt tryggir siga teir so 0,5 mg/l.

— Og er hetta ikki rætt?

— Ju, fyri so vitt, men tað hevur bara onki við sakina at gera. Fyri eitt dýr, sum livir niður móti botni ella á botninum kann tað vera likamikið,

Fyrrverandi lögmaður, Pauli Ellefsen, sum segði eitt við stovnararnar á Debesartøð og eitt annað við landsverkfrøðingsstovnin. Henda vinglutta støða hansara er nú orsøkin til, at dansk fyriteka hevur fingið mill. av kr. fyri at gera kanningar, sum verða mettar at vera óbrúkiligar